

I lovene om efterskoler, folkehøjskoler og landbrugsskoler samt om husholdningsskoler er der endelig fastsat særlige regler om statsunderstøttelse til elever på disse skoler.

Tilskudsprincipper.

De foran beskrevne tilskudsregler viser, at den gældende tilskudslovgivning hviler på en kombination af følgende to principper:

I. Tilskud beregnes på grundlag af eller begrænses i forhold til et regnskabsmæssigt materiale fra den enkelte skole.

II. Tilskud beregnes på et grundlag, hvor den enkelte skoles udgifter og økonomi er uden indflydelse på det tilskud, der ydes.

Det første princip anvendes ved beregningen af tilskud til lærerlønninger i samtlige tilskudslove; det er i øvrigt langt den mest betydningsfulde udgiftspost, som skolerne modtager tilskud til. Dette princip finder også anvendelse ved f. eks. tilskud til leje af lokaler og til undervisningsmateriel samt i tilfælde, hvor man begrænser det samlede stats-tilskud i forhold til de samlede driftsudgifter.

Det andet princip foreligger bl. a. i tilfælde, hvor tilskuddet fremkommer som et produkt af en beregningsenhed og et tilskudsbeløb. Beregningsenheden kan være skolen, eleverne, skematimerne, bygningerne m. v., og tilskudsbeløbet kan f. eks. være et fast beløb, der ikke reguleres eller eventuelt reguleres efter skolens elevtal (grundtilskud), et beløb, der beror på kommunernes eller statens udgifter (elevtilskud og skematimetilskud), eller en fast procentsats af en af ministeriet foranstaltet vurdering af den enkelte skoles bygninger, inventar og samlinger (bygningstilskud).

Kritik af gældende ordning.

Den mest iøjnefaldende ulempe ved de gældende tilskudsordninger er deres uensartethed. Selv om man ved de i de senere år stedfundne revisioner af tilskudslovene har bestræbt sig på at opnå en noget større ensartethed skoleformerne imellem og en vis forenkling af reglerne, har den historiske tradition, som de enkelte tilskudsordninger bygger på, imidlertid vanskeliggjort mere dybtgående ændringer af tilskudsprincipperne.

Denne forskel mellem tilskudsordningerne for de enkelte skoleformer medfører administrative vanskeligheder, ikke mindst når en institution rummer flere skoleformer. Det er således almindeligt forekommende, at f. eks. eksamensskoler er kombineret med hovedskoler, ligesom der er flere tilfælde, hvor friskoler drives sammen med efterskoler, eller

at disse skoler drives sammen med folkehøjskoler. Ikke alene nødsages man til at foretage en besværlig fordeling af undervisningsvirksomheden og de her-til knyttede udgiftsposter på de forskellige skoleformer, men man bringer også en institution, der omfatter flere skoleformer, i den situation, at stats-tilskuddets størrelse påvirkes af, om en udgiftspost opføres under den ene eller den anden skoleform.

Det er imidlertid i sig selv en væsentlig anstødssten ved den gældende tilskudsordning, at den giver en stærkt varieret dækningsprocent ved de forskellige skoleformer, uden at der tilsyneladende foreligger særlig begrundelse herfor.

Efterfølgende oversigt viser, hvor stor en del af de samlede udgifter for et udsnit af skoler under de nævnte skoleformer, statstilskuddet i gennemsnit dækkede i 1965-66.

Det nuværende tilskud i pct. af de samlede udgifter 1965-66.

Skoleform	Samlede udgifter*)	Tilskud	Dækningsgrad
	1000 kr.	1000 kr.	pct.
Friskoler	14.682	12.215	83
Realskoler (incl. hovedskole)	47.825	36.522	76
Gymnasier (incl. hovedskole)	13.411	11.127	83
Folkehøj- og land- brugsskoler	6.425	4.638	72
Husholdningsskoler	6.117	3.857	63
Efterskoler	4.399	3.064	70

*) incl. 10 pct. afskrivning til inventar og undervisningsmateriel, men excl. afskrivning på bygninger.

Selv om oversigtens tal må tages med visse forbehold, bl. a. som følge af, at det kun drejer sig om et udsnit af skolerne, er der næppe tvivl om, at realskolerne og de frie skoler (efterskoler, folkehøjskoler og landbrugsskoler samt husholdningsskoler) er de dårligst stillede i tilskudsmæssig henseende. Man har indtryk af, at realskolerne til en vis grad får rådet bod herpå gennem statstilskuddet til hovedskolen, der ydes efter de mere gunstige regler i friskoleloven; realskolerne har på ganske enkelte undtagelser nær tilknyttet hovedskoleklasser til realafdelingen. De frie skoler, der for nogles vedkommende søger økonomien forbedret gennem udlejning af lokaler, må normalt opkræve ret høje betalinger af eleverne for såvel undervisning som ophold.